

L'última milla

Fa un any va començar una carrera en què els participants no sabien quina era la distància que s'havia de recórrer ni l'altura dels obstacles que es trobarien. Passat aquest temps, ha quedat clar que no tots s'han enfrontat a la mateixa prova. Molts corren ara l'última volta d'una carrera de 10.000 metres, mentre que uns altres encara tenen per davant la duríssima última milla d'una marató. La prioritat, en aquests moments, és que el màxim nombre de participants puguin arribar a la meta sans i estalvis.

Per descomptat, els corredors d'aquesta prova metafòrica són els autònoms i les empreses. Els de la marató són els més afectats per les restriccions a la mobilitat, als horaris d'obertura o als aforaments. La recuperació s'ha retardat per a tots, però per a ells molt especialment. Si no disposen d'un bon avituallament, pot ser que no aconseguixin acabar la carrera. Una empresa no pot sobreviure gaires mesos si els ingressos no donen per cobrir els costos. L'endeutament al qual es pot recórrer té un límit i el pulmó dels accionistes, també. Els problemes de liquiditat es poden convertir en problemes de solvència.

La política fiscal és la més adequada per respondre a aquesta situació. La política monetària ofereix un suport imprescindible mantenint baixos els tipus d'interès i assegurant que no falti liquiditat, la qual cosa també aplanarà el camí a les autoritats fiscals, però la política fiscal és la que millor pot mitigar els riscos d'insolvència. Els bancs centrals poden administrar l'oxigen que s'encarrega de bombar la banca, però és la política fiscal la que pot practicar cirurgia de precisió.

Així ha succeït des del començament de la pandèmia. Els ERTO han estat una eina fonamental de política fiscal. Els avals de l'ICO, que poden ser considerats com una eina quasifiscal, també. Aquestes mesures, juntament amb altres, com l'ajornament dels impostos i de les moratòries, han estat molt útils i, en gran part, suficients per als qui corrien la carrera de 10.000 metres. No obstant això, han estat insuficients per als qui corren la marató. Per a ells són imprescindibles ajudes directes que compensin els costos fixos que han d'assumir per mantenir-se amb vida.

Sovint s'utilitzen dos arguments contraris a un major suport per la via de les ajudes directes: el seu potencial cost fiscal i la ineficiència que pot representar que les ajudes arribin a empreses que, en realitat, no són viables a mitjà termini. Malgrat que cal tenir en compte els dos arguments, no crec que, en aquests moments, tinguin prou pes.

Pel que fa al cost fiscal, a aquestes alçades de la crisi, hauria de ser manejable, perquè la recuperació és cada vegada més a la vora. En els propers mesos, les vacunes haurien de permetre suprimir, o si més no alleujar notablement, les restriccions que condicionen moltes activitats. Així i tot, els resultats de les empreses es podran començar a normalitzar, i les ajudes ja no seran necessàries. Som en una situació completament diferent a la d'un any enrere, quan les perspectives sobre la durada de la crisi eren molt incertes. D'altra banda, ara també podem delimitar molt millor les activitats més afectades per la crisi i calibrar quin ha estat l'impacte generat per les restriccions.

Quant al cost en termes d'eficiència d'ajudar empreses no viables o zombis, s'ha de contraposar al cost de no ajudar les que sí que són viables. Distingir entre les unes i les altres en un moment com l'actual és molt complex, és a dir, és inevitable cometre un dels dos errors. No ajudar les viables implicaria destruir teixit productiu i ocupació, que trigaria temps a recompondre's. Ajudar les no viables malgasta recursos i retarda la necessària reassignació de recursos cap a activitats productives. En moments com l'actual, tenint en compte de nou que la situació millorarà en poc temps, sembla preferible pecar per excés que per defecte. Així ho han entès altres països del nostre entorn. A més a més, les ajudes també es poden dissenyar per beneficiar més les empreses realment viables –per exemple, condicionant-les a les pèrdues ocasionades per les restriccions o vehiculant-les, en part, a través d'incentius a l'aportació de capital privat. La banca també pot jugar un rol en la distinció entre empreses viables i no viables.

L'important ara és acabar la carrera. Quan ho fem, serà el moment de començar-ne una altra, amb més igualtat de condicions, sense traves i, llavors sí, sense ajudes.

Enric Fernández
Economista en cap
Març 2021